

УДК 332.1: 338.4

DOI:10.32680/2409-9260-2022-5-6-294-295-42-48

ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА МАКРОЕКОНОМІЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тарасевич Н. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківської справи, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна
e-mail: nvt4364@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2110-7320

***Анотація.** Метою дослідження є оцінка впливу основних показників грошово-кредитної політики на макроекономічну стабільність в умовах глобалізації. При написанні статті використовувався системно-аналітичний метод; метод порівняння – для визначення причин та ступеню впливу динамічних змін і відхилень; метод угруповань – для систематизації фактичних даних; метод табличного відображення аналітичних даних – для відображення аналітичної інформації. Окреслені основні цілі грошово-кредитної політики як рівні оцінки ефективності грошово-кредитної політики. Виділені критерії ефективності грошово-кредитної політики на макроекономічному рівні. Обґрунтовані індикаторні показники оцінки ефективності монетарної політики. Проаналізована динаміка основних макроекономічних показників та їх взаємозв'язок з ефективністю грошово-кредитного регулювання в Україні. Визначені пріоритетні напрями у подальшій оптимізації грошово-кредитної політики. Практична значимість дослідження полягає у визначенні впливу грошово-кредитної політики на макроекономічну стабільність в умовах глобалізації.*

***Ключові слова:** грошово-кредитна політика, макроекономічна стабільність, макроекономічні показники, грошово-кредитне регулювання, глобалізація.*

THE INFLUENCE OF MONETARY POLICY ON MACROECONOMIC STABILITY IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Tarasevych Nataliia, PhD in Economics, Associate professor of the Department of Banking, Odessa National Economic University, Odessa, Ukraine
e-mail: nvt4364@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2110-7320

***Abstract.** Purpose. The purpose of the article is to assess the impact of key indicators of monetary policy on macroeconomic stability in the context of globalization. Method. the system-analytical method was used; comparison method - to determine the causes and degree of impact of dynamic changes and deviations; grouping method - to systematize factual data; method of tabular display of analytical data - for displaying analytical information. Results. The main objectives of monetary policy are outlined as levels of assessment of the effectiveness of monetary policy: strategic, intermediate and operational objectives. Selected criteria for the effectiveness of monetary policy at the macroeconomic level: balanced economic growth, financial, price and currency stability, increasing incomes; money supply, inflation forecast, net international reserves; weighted average exchange rate of hryvnia against the dollar and the euro, short-term interest rate and monetary base. Substantiated indicators for assessing the effectiveness of monetary policy. These indicators include GDP growth, fixed capital investment growth rate, unemployment rate, stability of financial markets and financial institutions, balance of payments dynamics, inflation rates, exchange rate stability, consumer price index, exchange rate dynamics, real incomes, consumer volume lending, money supply, monetization of the economy. The dynamics of the main macroeconomic indicators and their relationship with the effectiveness of monetary regulation in Ukraine are analyzed. Priority areas for further optimization of monetary policy have been identified. Practical importance. The practical importance of the study is to determine the impact of monetary policy on macroeconomic stability in the context of globalization.*

***Keywords:** monetary policy, macroeconomic stability, macroeconomic indicators, monetary regulation, globalization.*

JEL Classification: E520; E690.

Постановка проблеми. Глобалізація світогосподарських зв'язків та перетворення національних економік окремих країн в єдину світову економіку значно впливає на грошово-кредитну сферу в Україні. Поступова, але неухильна лібералізація валютного регулювання і зовнішньоторговельної діяльності з боку держави дозволяють забезпечити відносну стабільність національної валюти. Така стабільність визначається конкурентоспроможністю товарів і станом платіжного балансу країни. У міру формування світових ринків капіталу і вдосконалення фінансових операцій кредитних інститутів відбувається усунення валютних обмежень. Послідовне зниження рівня інфляції і стійкість валютного курсу стали базовими умовами підвищення довіри до національної валюти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних та практичних засад здійснення грошово-кредитної політики та її впливу на макроекономічну стабільність

присвячено багато наукових праць відомих вчених. Питаннями впливу грошово-кредитної політики на подолання структурних дисбалансів економіки країни займалися вітчизняні науковці: В. В. Коваленко [1], Т. В. Запаранюк [2], О. А. Харун, Л. А. Грицина [3], М. Л. Швайко [4], Л. Б. Штефан, О. В. Москалюк [5], О. О. Гудзова [6], Ж. П. Лисенко [7] та інші вчені.

Відокремлення невіршених раніше частин загальної проблеми. Соціально-економічні та політичні умови, в яких відбувається перехід до сучасної економічної системи, належать до групи факторів, що впливають на грошово-кредитну політику. Для того щоб звести до мінімуму потенційні конфлікти з цілями фінансової стабільності і гарантувати ефективний вплив грошово-кредитної політики на економіку країни, банківська система повинна бути надійною, а ринки капіталу добре розвиненими.

Мета дослідження. Метою дослідження є оцінювання впливу грошово-кредитної політики на макроекономічну стабільність в умовах глобалізації.

Основний матеріал. У напрямку посилення ефективності регулювання грошово-кредитної сфери пріоритетним залишається досягнення стійкості банківської системи. Базовими умовами підвищення довіри суспільства до монетарних методів грошово-кредитного регулювання є необхідність створення певних умов, серед яких основними є: офіційно встановлений в економічній політиці безумовний пріоритет завдання зниження інфляції, порівнюючи з іншими завданнями; підтримка антиінфляційної політики на всіх рівнях влади; максимальна інформаційна відкритість і постійна взаємодія з учасниками ринку.

Проміжною метою грошово-кредитної політики є прогноз інфляції на деякий період часу, тим самим Національний банк повинен досягти цінової стабільності і зобов'язаний її дотримуватися.

Цінова стабільність є основою інформаційного координуючого механізму, який забезпечує цілісність структури ринкової економіки. Ця функція ринкових цін можлива лише при дотриманні наступних умов:

по-перше, ціни передають достовірну інформацію про переваги споживачів і витрати виробництва; по-друге, ціни є реальним стимулом до застосування економічних методів виробництва; по-третє, ціни практично визначають частку кожного з учасників ринкової системи у валовому національному продукті і номінальному доході. Цінова стабільність стає зобов'язанням щодо досягнення кількісно заданого орієнтиру інфляції. Змінюючи грошово-кредитну політику, Національний банк впливає на очікувану інфляцію і поступово призводить її у відповідність до цільових орієнтирів інфляції. Цінова стабільність прямо відповідає інтересам суспільства тому, що фактично зберігається купівельна спроможність номінальних доходів та активів населення.

Нині у світовій практиці переважає зважений підхід, згідно з яким центральний банк в межах своїх повноважень, інструментів і можливостей їх використання відповідає за підтримку цінової стабільності і загальну фінансову стабільність, а уряд – за бюджетно-податкову, боргову, інвестиційну, інноваційну політику, а також за стимулювання зовнішньоекономічної діяльності та розвиток фондового ринку.

Проміжні та операційні цілі можна охарактеризувати з погляду часового горизонту і кількісного значення, а виконання цільових орієнтирів є свідченням ефективності грошово-кредитної політики. В умовах фінансової глобалізації проблема обґрунтування показників грошово-кредитної політики в кінцевому підсумку спрямована на визначення механізмів попередження фінансових криз. При оцінці грошово-кредитної політики показниками можуть бути результати, що досягаються в процесі її реалізації.

Макроекономічна оцінка ефективності грошово-кредитної політики пов'язана з: економічним зростанням; фінансовою стабільністю; ціновою та валютною стабільністю; збільшенням доходів населення.

Зарубіжний досвід і вітчизняна практика свідчать про необхідність приведення методів формування грошово-кредитної політики, параметрів її реалізації у відповідність з тенденціями і вимогами економічного розвитку. Головний пріоритет економічного розвитку – зростання ВВП, тому реалізація грошово-кредитної політики повинна бути тісно пов'язана з вирішенням цього завдання, що означає підвищення інвестиційної спрямованості грошово-кредитної політики і посилення зв'язку з реальним сектором економіки, більш точний облік взаємозв'язку попиту та пропозиції грошей. Це означає посилення відтворювального підходу, що враховує взаємозв'язок грошово-кредитної політики з процесом відтворення (таблиця 1).

Таблиця 1.

Показники ефективності реалізації грошово-кредитної політики

Рівень оцінки ефективності грошово-кредитної політики	Критерії ефективності грошово-кредитної політики	Індикаторні показники оцінки ефективності грошово-кредитної політики
Стратегічні цілі	Збалансоване економічне зростання	Зростання обсягу ВВП, темпи зростання ВВП в розрахунку на душу населення, темп приросту інвестицій в основний капітал, рівень безробіття
	Фінансова стабільність	Стійкість фінансових ринків і фінансових інститутів, динаміка платіжного балансу, темпи інфляції, стабільність валютного курсу
	Цінова стабільність	Індекс споживчих цін, скорочення темпів інфляції
	Валютна стабільність	Динаміка валютного курсу
	Збільшення доходів населення	Реальні доходи населення, обсяг споживчого кредитування
Проміжні цілі	Грошова пропозиція, прогноз інфляції, чисті міжнародні резерви	Грошова маса, монетизація економіки в процентах до ВВП, частка готівки в обсязі грошової маси (M2)
Операційні цілі	Середньозважений показник курсів гривні до долара та євро, короткострокова процентна ставка, грошова база	Цільові орієнтири грошово-кредитної політики в абсолютному і відносному вираженні

Джерело: складено автором за матеріалами [8]

Вітчизняна економіка в останні роки прагне до збалансованого зростання, коли всі основні економічні показники характеризуються тенденцією до збільшення постійними темпами. Зазначимо також, що в моделі збалансованого зростання економіки при певних умовах досягається максимальний рівень споживання на душу населення.

Отже, перехід економіки до моделі збалансованого зростання забезпечить сприятливі умови для довготривалого стійкого зростання ВВП, а також до поліпшення життя.

У сучасних умовах розвитку економіки України зростає необхідність переходу до інвестиційного типу збалансованого економічного зростання для забезпечення стійких темпів зростання економіки і підвищення її конкурентоспроможності (таблиця 2).

Таблиця 2.

Динаміка ВВП в Україні

Період	ВВП ном., млн. грн.	ВВП реальн., млн. грн.	Різниця між ВВП ном. та ВВП реал., %	ВВП ном., в розрахунку на на душу населення, - грн..	Зміна показника, %
01.01.2013	1 408 889	1 304 064	-7,4	30 912,5	+7,3
01.01.2014	1 454 931	1 410 609	-3,0	31 988,7	+3,5
01.01.2015	1 566 728	1 365 123	-12,9	35 834,0	+12,0

01.01.2016	1 979 458	1 430 290	-27,7	46 210,2	+29,0
01.01.2017	2 383 182	2 034 430	-14,6	55 853,5	+20,9
01.01.2018	2 982 920	2 445 587	-18,0	70 224,3	+25,7
01.01.2019	3 558 706	3 083 409	-13,4	84 192,0	+19,9
01.01.2020	3 974 564	3 675 728	-7,5	94 589,8	+12,4
01.01.2021	4 194 102	3 818 456	-9,0	100 432,5	+6,2

Джерело: складено автором за матеріалами [10]

У таблиці надані дані номінального і реального ВВП України. Номінальний, або абсолютний ВВП виражається в поточних цінах даного року. Реальний ВВП (з поправкою на інфляцію) виражається в цінах попереднього року. Отже, у реальному ВВП враховується, в якій мірі зростання ВВП визначається реальним зростанням виробництва, а не зростанням цін. Аналіз динаміки зміни реального ВВП за період 2013-2020 років показав, що реальний ВВП склав 3 818 456 млн. грн., що на 192,8% більше ніж на 01.01.2013 року.

З початку 2018 року спостерігається тенденція до скорочення різниці між величиною номінального і реального ВВП України. За період дослідження спостерігається тенденція до поступового зростання ВВП номінального на душу населення України в абсолютному вимірі. Але слід зазначити, що з початку 2018 року спостерігається тенденція до скорочення темпів зростання номінального ВВП на душу населення.

Показники економічного зростання повинні включати вимірювачі, що показують не тільки кількісний, але і якісний аспект зростання, до таких вимірювачів можна віднести рівень розвитку продуктивних сил, соціальні показники та інші. Економічне зростання веде до підвищення рівня та якості життя населення внаслідок того, що зростає кількість товарів і послуг, що припадають в середньому на кожного громадянина країни.

У зв'язку з відкритістю вітчизняної економіки зовнішньому світу, можлива реалізація потенційних ризиків, у тому числі й у фінансовій сфері, тому забезпечення фінансової стабільності є одним із пріоритетних завдань економічної політики. Фінансова нестабільність виникає внаслідок надмірної варіативності на фінансових ринках, слабкості фінансових інститутів і нездатності банків та інших компаній фінансового сектора виконувати свої зобов'язання.

Найважливішим фактором фінансової стабільності є стабільність банківсько-фінансового сектора та стабільність фінансового ринку. Безпеку функціонування фінансового ринку, зокрема грошового ринку, визначає показник співвідношення грошового агрегату М0 до ВВП (таблиця 3).

Таблиця 3.

Динаміка співвідношення грошового агрегату М0 до розміру ВВП

Період	ВВП ном., млн. грн.	М0, млн. грн.	Співвідношення М0 до номінал. ВВП, %
01.01.2013	1 408 889	203 245	14,43
01.01.2014	1 454 931	237 777	16,34
01.01.2015	1 566 728	282 947	18,06
01.01.2016	1 979 458	282 673	14,28
01.01.2017	2 383 182	314 392	13,19
01.01.2018	2 982 920	332 546	11,15
01.01.2019	3 558 706	363 629	10,22
01.01.2020	3 974 564	384 366	9,67
01.01.2021	4 194 102	516 085	12,31

Джерело: складено автором за матеріалами [10]

Показник співвідношення М0 до ВВП повинен мати рекомендоване значення – не перевищувати 4%. Аналіз показників, наведених у таблиці, свідчить, що показник

співвідношення М0 до ВВП, не відповідає оптимальному значенню і набагато його перевищує, проте спостерігається тенденція до поступового його зменшення.

Динаміка грошових агрегатів протягом 2013-2020 рр. підтримувалась НБУ на рівні, який давав змогу поступово підвищувати рівень задоволення потреб економічних суб'єктів у грошових коштах. Для оцінки ступеня забезпеченості економіки грошовими коштами використовується коефіцієнт монетизації економіки (таблиця 4).

Таблиця 4

Динаміка коефіцієнта монетизації економіки в Україні

Період	МЗ, млн. грн.	ВВП, млн. грн.	Коефіцієнт монетизації економіки по МЗ, %	Темп росту рівня монетизації економіки по МЗ, %
01.01.2013	773 199	1 408 889	54,88	-
01.01.2014	908 994	1 454 931	62,48	113,84
01.01.2015	956 728	1 566 728	61,07	97,7
01.01.2016	994 062	1 979 458	50,22	82,23
01.01.2017	1 102 700	2 383 182	46,27	92,14
01.01.2018	1 208 859	2 982 920	40,53	87,59
01.01.2019	1 277 635	3 558 706	35,90	88,59
01.01.2020	1 438 311	3 974 564	36,19	100,80
01.01.2021	1 850 014	4 194 102	44,11	121,88

Джерело: складено автором за матеріалами [10]

Значення цього коефіцієнта є одним з основних показників контролю грошової маси і його дослідження дає можливість вчасно розробити і вжити заходи щодо запобігання безконтрольному зростанню грошової маси в умовах недостатності товарної пропозиції. Монетизація економіки тісно пов'язана з реальним соціально-економічним розвитком країни. Динаміка зміни рівня монетизації вітчизняної економіки має виражену тенденцію до зростання.

Як видно з наведених у таблиці даних, найбільше значення показника монетизації економіки в Україні протягом періоду дослідження спостерігається у 2016 році – 50,22% (по агрегату М2) і він має тенденцію до поступового зменшення. Досить низькі значення коефіцієнта монетизації економіки підтверджують кризисні процеси економічної системи країни. Нормальне значення цього показника знаходиться в межах 70-80%. Тому збільшення його до зазначеного рівня є одним із головних стратегічних завдань Національного банку України.

Останнім часом особливістю економіки України є нестабільність національної валюти. Економічні агенти зацікавлені в тому, щоб гроші мали відносно стабільну купівельну спроможність і саме тому віддають перевагу більш стабільній іноземній валюті. Доларизація знижує ефективність проведення грошово-кредитної політики. Вона є більшою мірою негативним явищем, ніж позитивним, оскільки підриває національні інтереси країни, сприяє незаконному відпливу капіталу за кордон, призводить до втрати інвестиційного потенціалу, збіднює суспільство та державу, штучно знецінює та деформує структуру грошового обігу (таблиця 5).

Таблиця 5.

Показники доларизації української економіки

Період	МЗ, млн. грн.	Обсяг депозитів в іноземній валюті, млн. грн.	Рівень доларизації, %
01.01.2016	994 062	319 599	32,15
01.01.2017	1 102 700	362 302	32,86
01.01.2018	1 208 859	385 417	31,88

01.01.2019	1 277 635	370 034	28,96
01.01.2020	1 438 311	409 925	28,50
01.01.2021	1 850 014	534 309	28,88

Джерело: складено автором за матеріалами [10]

У таблиці наведено розраховані показники рівня доларизації української економіки за методикою МВФ. Як видно, рівень доларизації має тенденцію до поступового зменшення, що свідчить про поступове укріплення національної валюти. Але впродовж 2019-2020 років значення показника мало відносно стабільний характер.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що в сучасних економічних умовах для формування ефективної грошово-кредитної політики необхідні більш ретельні дослідження проблем монетизації та доларизації економіки, що сприятимуть розробці механізму наповнення економіки грішми з урахуванням негативних явищ і дозволять державі забезпечити конкурентні позиції в умовах глобалізації.

Пріоритетом монетарної політики Національного банку України є досягнення та забезпечення цінової стабільності, що досягається відновленням кредитування економіки, розвитком ринку фінансових послуг, інфраструктури ринків капіталу, цифровізацією економіки за рахунок зростання безготівкової економіки, підвищенням рівня фінансової інклюзії, розвитком інновацій та кіберзахисту фінансового сектора, партнерством та комунікацією зі стейкхолдерами Національного банку, цифровою трансформацією Національного банку.

Дієвість механізму реалізації грошово-кредитної політики Національного банку ще не перебуває на рівні, адекватному сучасним вимогам ринкової економіки, ролі і місцю в ній регулятора, що вказує на необхідність подальшого вдосконалення відповідних інструментів монетарної політики.

Список літератури

1. Коваленко В. В. Грошово-кредитна політика та її вплив на подолання структурних дисбалансів економіки України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Випуск 12. С. 445—449.
2. Запаранюк Т. В. Теоретичні засади визначення сутності грошово-кредитної політики у системі монетарного регулювання економіки. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2013. № 2. С. 36—43.
3. Харун О. А., Грицина Л. А. Розвиток грошово-кредитної політики України в умовах глобалізації. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Випуск 41. С. 176—182.
4. Швайко М. Л. Сучасні тенденції грошово-кредитної політики України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2017. Вип. 92. С. 32—40.
5. Штефан Л. Б., Москалюк О. В. Основні напрями вдосконалення грошово-кредитної політики в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 779—783.
6. Гудзовата О. О. Чинники та функціональні особливості розвитку грошово-кредитної сфери в контексті формування системних характеристик фінансової безпеки держави. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. Вип. 26 (2). С. 83—87.
7. Лисенко Ж. П. Рівень впливу політики НБУ на стан грошово-кредитного ринку України та можливі шляхи її покращення, зважаючи на досвід закордонних країн. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 18. Ч. 1. С. 174—180.
8. Любунь О. С. Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності: навч. посібник. К: Університет економіки та права «Крок», 2005. 512 с.
9. Тарасевич Н. В. Проблеми та напрями розвитку ринку кредитування фізичних осіб. *Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки. Збірник наукових праць*. 2009. №49. С.177-182.
10. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>. (дата звернення 21.04.2022).

References

1. Kovalenko, V. V. (2016) Hroshovo-kredytna polityka ta ii vplyv na podolannia strukturnykh dysbalansiv ekonomiky Ukrainy. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, 12, 445—449. [In Ukrainian].
2. Zaparaniuk, T. V. (2013) Teoretychni zasady vyznachennia sutnosti hroshovo-kredytnoi polityky u systemi monetarnoho rehuliuвання ekonomiky. *Visnyk Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu*, 2, 36—43. [In Ukrainian].
3. Kharun, O. A., Hrytsyna, L. A. (2019) Rozvytok hroshovo-kredytnoi polityky Ukrainy v umovakh hlobadizatsii. *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, 41, 176—182. [In Ukrainian].
4. Shvajko, M. L. (2017) Suchasni tendenciji ghroshovo-kredytnoi polityky Ukrainy. *Bulletin of Kharkiv National University named after VN Karazin*, 92, 32-40. [In Ukrainian].
5. Shtefan, L. B., Moskaljuk, O. V. (2017) Osnovni naprjamy vdoskonalennja ghroshovo-kredytnoi polityky v Ukraini. *Global and national problems of the economy*, 17, 779-783. [In Ukrainian].
6. Ghudzovata, O. O. (2017) Chynnyky ta funkcionaljni osoblyvosti rozvytku ghroshovo-kredytnoi sfery v konteksti formuvannja systemnykh kharakterystyk finansovoi bezpeky derzhavy. *Scientific Herald of the International Humanitarian University. Series: Economics and Management*, 26(2), 83-87. [In Ukrainian].
7. Lysenko, Zh.P. (2016) Rivenj vplyvu polityky NBU na stan ghroshovo-kredytnogho rynku Ukrainy ta mozhlyvi shljakhy jiji pokrashhennja, zvazhajuchy na dosvid zakordonnykh krajin. *Scientific Herald of Kherson State University*, 18, 174-180. [In Ukrainian].
8. Liubun', O.S. (2005) Natsional'nyj bank Ukrainy: osnovni funktsii, hroshovo-kredytna polityka, rehuliuвання bankivs'koi diial'nosti: navch. posibnyk. K: Universytet ekonomiky ta prava «Krok», 512. [In Ukrainian].
9. Tarasevych, N.V. (2009) Problemy ta napriamky rozvytku rynku kredytuvannia fizychnykh osib. *Ahrarnyj visnyk Prychornomoria. Ekonomichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats'*, 49, 177-182. [In Ukrainian].
10. Official site of the National Bank of Ukraine. URL: <http://www.bank.gov.ua>. (Accessed 21 April 2022). [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.05.2022

Прийнята до публікації 9.06.2022